

כפי כעמך

פנחס - מטות-מסעי • י"ח תמוז התשפ"ג • גיליון מס' 15

יורה דעה ♦ שו"ת על פי דברי הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל

למה לא להתפלל בצורה חופשית?

הכוחות הללו. רק כך, בהגבלה ובהדרכה מתאימה, הם יביאו לתוצאה הרצויה. הם צריכים להישאר כוחות טבעיים ומלאים בחיוניות, אך נדרשת הגבלה והדרכה כדי שלא הם יקבעו את דרך החיים, אלא השכל והתורה הם אלו שידריכו אותם.

לכאורה היה ניתן להיעצר כאן ולחשוב שהכוחות הנפשיים והרוחניים לא צריכים הדרכה, כיוון שמטבעם הם כוחות שפועלים רק טוב. אבל הרב זצ"ל (עין איה שבת פרק א', סעי' ז) מלמד אותנו שלא כך: "ולא כן ילמדנו החכם מפל אדם, שבאמת לא רק לשאיפותיו החמריות של האדם, שמצדן לבהמה נדמה, צריך הוא לסיג תורני להגבלן ולסדרן, כי גם לשאיפותיו הרמות הרוחניות, שהן מיסודי התפילה וענפייה, צריך הוא להגבלן והערכה תורנית". דהיינו, גם את השאיפות הרוחניות צריך להגביל ולהדריך. גם הן מצד עצמן לא בהכרח מובילות את האדם אל הטוב.

את טעם הדבר ניתן ללמוד מדברי הרב זצ"ל במקום אחר (אורות התורה י"א, ט): "בלא אור התורה, בכל המון החיוניות והגשי היראה והתפילה יוכל הרע להיות מנח וחותר בעולם, מעלה את באשו ורקבונו, אף על פי שהתפעלות הנפשית והופעת הגלויים תהיה גדולה ואיתנה". כאשר הרע נמצא בעומק האדם, גם אם יש בו כישרונות רוחניים גדולים, רגשי יראה ותפילה, ייתכן שהרע הוא שיופיע בכל הכוחות הללו. בנתינת חופש ודרור לכוחותיו הטבעיים, עלול האדם להגדיל את כוחו של הרע באמצעות

שאלה: אם התפילה היא עבודה שבלב, מדוע יש כל כך הרבה הדרכות כיצד עלינו להתפלל? למה לא נתנו חז"ל חופש לנטיות הרוחניות של האדם להתפלל לפי מה שמתאים לו?

תשובה: באדם יש הרבה כוחות ונטיות נפש שמצבם הטבעי אינו מכוון לפי הטוב והצדק. בשביל שהכוחות הללו יביאו ברכה צריך להגביל אותם ולתת להם הדרכה.

לכאורה דברינו אמורים רק על הכוחות הגשמיים, תאוות האכילה וכדומה, שברור לכל שזוקקים הגבלה והדרכה. אם ניתן לכוחות הגשמיים שלנו לבוא על כל סיפוקם בלי הדרכה והגבלה נהיה מועדים לנפילות רבות.

בפרשת ציצית אנחנו אומרים: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם" (במדבר ט"ז, ל"ט), התורה אומרת במפורש שהכוחות הללו, הלב והעיניים, הם כוחות 'זונים' מעצם טבעם. ואף על פי שהקב"ה ברא כך את הכוחות הללו, והמצב הטבעי-ראשוני שלהם הוא להיות 'זונים', לא נכון לתת להם חופש. אם ניתן להם חופש הם לא יביאו ברכה, אלא להיפך.

התורה מצווה עלינו לא לתור אחרי הכוחות הללו, ולא לתת להם חופש, אלא להגביל אותם ולזכור את מצוות ד' - שלמענן נבראו

המשך בעמוד הבא <

הקישור לנצח - דרך ארץ ישראל

קריאה בתורה | הרב דוד ג'אמי, עמ' 2

הלכות שלוש תעניות

מצוות ד' | עמ' 3

רכבת הארבעה

צורה ליוצרה | אבישי ציידאה, עמ' 7

דע על מה אתה עומד

חיי שעה | הרב אורי כהן, עמ' 8

"כך נוצרה תרבות הסמרטפונים, המטביעה את האדם במציאות של הסחת דעת תמידית מהעצמיות ומיקוד המבט בחיצוניות החיים".

עמוד

4

שעשועי הבל - כאבי נשמה

עמוד

6

ראיתי לצערי חברים אחרים שמחפשים סיפור אחר, 'סיפור-על' חדש שיכלול גם את התופעות החדשות שהם פגשו.

החיפוש אחר הסיפור

הקישור לנצח - דרך ארץ ישראל

הארץ צועקת 'בוא אלי, אני מתאימה בדיוק לך!' אי אפשר בלי הגורל הזה. זה גורל של חיים. בפרשת שלח לך כתוב: 'וַיְהִי־שָׁעָ בֶּן נֹחַ וַיִּקְלַב בֶּן יִפְתָּה חָיו מִן הָאֲנָשִׁים הַהֵם' (במדבר י"ד, ל"ח), ואומרת הגמ' בב"ב (קמ"ה) שהם נטלו את חלק הארץ של המרגלים. מפרש המהרש"א שחלקו של האדם בארץ הוא מקום החיים שלו. מי שיש לו חלק בארץ ישראל הוא חי, ומי שאין לו חלק בארץ ישראל - מת. כשם שלא שואלים את האדם אם לחיות או לא (אבות ד', כ"ב) כן לא שואלים אותו איזה חלק יקבל בארץ, ואם יהיה לו בכלל חלק. אלו החיים הנצחיים. אדם זוכה בנצח - רק דרך הקשר עם הארץ. אדם היום פה ומחר הולך, אבל בזכות הנחלת חלקו בארץ לדורות הבאים הוא מחובר לנצח! אחרי המניין באו בנות צלפחד ורצו נחלה: "לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מְשֻׁפְחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנְהַלְנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִינוּ" (במדבר כ"ז, ד). בנות צלפחד שואלות - וכי שם אבינו יִפְסַק ולא יהיה לו זָכָר? הרי בלי חלק בארץ אין לו שם! דווקא הנשים, השייכות להמשכיות הדורות - הן אלו שרוצות את האחזה בארץ ישראל. כך רואים בפסוק "וּבְאֵלֶּהָ לֹא הָיָה אִישׁ מִמֶּנּוּ מִשֶּׁהָ וְאֶהְרֵן הִכְתִּין אֲשֶׁר פָּקְדוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינַי כִּי אָמַר ה' לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ בְּמִדְבַּר" (במדבר כו, טו-טז) ואומר רש"י: "אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים, לפי שהן היו מתכבדות את הארץ. האנשים אומרים: 'נִתְּנָה רֵאשׁ וְנִשְׁוֵבָה מִצְרַיִם' (במדבר י"ד, ד) והנשים אומרות: 'תִּנְהַלְנוּ אַחֲזָה'". כלומר: מה עושה אותנו חיים ושייכים אל הנצח? הקשר עם הארץ. מי הוא הנצח? האשה היא הנצח, שהיא עושה את הנצחיות, היא אחראית על המשפחה ועל הנצחיות של עם ישראל, לכן הנשים דבוקות בארץ כפי שרואים בבקשת בנות צלפחד, והמקום הסכים להן: "כִּן בְּנוֹת צִלְפָּחַד דְּבָרָת (שם כ"ז, ד). ראה משה רבינו את כל זה ואמר - אני לא אהיה שייך לזה? ומיד התפלל בארבעה מקומות בתורה חוזרת הפרשה המופלאה הזו של דבר ה'. הראשונה בפרשתנו: 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל הָר הָעֶבְרִים הַזֶּה וְרֵאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל' (שם כ"ט, א). תפילתו התקבלה למחצה. הוא לא ייכנס לארץ - אבל יראה אותה. יש עניין בראייתו של משה רבינו את ארץ ישראל, והדברים עוד יבוארו בע"ה.

אשרינו שזכינו שיש לנו כזו ארץ המקשרת אותנו אל הנצח! שבת שלום ומבורך!

אנו לקראת סוף החומש. אומר השל"ה הקדוש שאת הפרשיות מטות, מסעי ודברים, נקרא תמיד בבין המצרים. הסיבה לכך היא שזהו הזמן שהיינו אמורים להיכנס לארץ ישראל, שהרי אם המרגלים לא היו הופכים את תשעה באב לבכיה לדורות היינו נכנסים לארץ. הזמנים הללו מסוגלים לכניסה לארץ ישראל, ולכן דווקא בבין המצרים אנו קוראים את הפרשיות הללו, שעניינן ארץ ישראל, וזאת כדי לתקן את חטא המרגלים. בפרשת מטות אנו כבר נכנסים לארץ ישראל, באים בני ראובן וגד ומבקשים את הנחלה בארץ סיחון ועוג, ובפרשת מסעי אנו עוסקים בחלוקת הארץ. פרשת פנחס לפעמים נקראת בבין המצרים ולפעמים לא, השנה כן.

בפנחס אנו קוראים על מניין בני ישראל, למי תחלק הארץ, ופרשיית בנות צלפחד. בפרשה זו אנו נמצאים על סף הכניסה לארץ, ובשלב זה אנו קוראים על המניין שבו מונים את יוצאי הצבא שיקבלו חלק בארץ: "לְאֵלֶּה תִּחְלַק הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת" (במדבר כ"ז, א), מלבד בני לוי שנמנים במניין נפרד מן חודש. אנו נוחלים את הארץ לפי שבטים, ובסדר שלם של חלוקה. אומר הפסוק: "אֲךָ בְּגוֹרֵל יִחְלַק אֶת הָאָרֶץ, לְשֵׁמוֹת מִטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחֲלוּ" (שם טו, ג). יש לנו דין מיוחד של גורל. התורה חוזרת ומדגישה שזו צורת החלוקה: "עַל פִּי הַגּוֹרֵל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֵב לְמַעֲט" (במדבר כ"ז, ב"ג). עניין הגורל חוזר במדבר ל"ג, ב"ד, ל"ד, ל"ז, ב', וביחוד פעמים רבות בפרקים י"ד-כ"א). ומפרש רש"י שהגורל היה מְדַבֵּר: "אני, חלק זה, עליתי לשבת זה וזה". למה יש עניין שהארץ תחלק בגורל? מה יש בו? אי אפשר לחלק בצורה מחושבת?

אנו אומרים כל יום בבוקר "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו", מה הכוונה? הדברים הגדולים במציאות קורים דווקא בגורל. בעיניים חיצוניות הגורל הוא מיקרי, אך באמת הוא מהלך אלוהי-פנימי. מה שאנו זוכים - הוא בעצם טְבֵעָה של נפשנו, לא לפי סדר שכלי-הגיוני, אלא כהחלטה ויצירה אלוהית. הִטְבֵעָה אלוהית במציאות. לדוגמה: היותנו חלק מהאומה הישראלית. הגורל הוא הזכיה הנעלמת שאין ידועה סיבתה, משהו עלום, דבר אלוהי מופלא מאיתנו, לא 'הגיוני-משפטי'. נעים לראות שאנו יודעים כמה מתאים ועצמי לנו הגורל הזה (עיר א/ק"ט).

לכן ארץ ישראל תחלק דווקא בגורל שיעק 'אני של שבת פלוני! הגורל הזה מלמד כמה הקשר שלנו עם ארץ ישראל עצמי, פנימי וחזק. זו השייכות העמוקה שלנו עם הקרקע. לא רק לאומה במובנה הכללי, אלא לכל שבת ושבת

המשך "יורה דעה" מעמוד 1

לנטיות הרוחניות ולרגשי הקודש לצאת החוצה ללא הגבלה והדרכה תורנית, קיימת סכנה שהרע, שנמצא אף הוא בטבע החיים שלנו יצא לפועל. לכן, לא רק הנטיות החומריות שלנו צריכות הגבלה והדרכה, אלא גם הכוחות היותר רוחניים והיותר שייכים לעולם הקודש. גם הם צריכים לבוא רק מתוך הדרכה של תורה. כאשר ניגש לתפילה, ולנטיית החיים הרוחניים שלנו, מתוך הדרכתה של תורה, ומתוך הבנה שהם באים להוציא לפועל את התורה שבקרבנו, הם יביאו ברכה מרובה ושיגו את המטרה שלשמה נבראו.

נערך כשו"ת על ידי ר' אריאל כהן על פי שיחה של הרב

כל אותם הכוחות שנראים לכאורה חיוביים. הרפואה היחידה שנונתת ערך של טוב לכל כוחות החיים היא אך ורק התורה: "אֲמַנֵם לְפִי הַמִּדָּה שֶׁהַתּוֹרָה מִתְחַבֵּרֶת אֶל הַחֻפְצָה, מִתְגַּלֶּה טוֹבָה וְיִפְעַת קִדְשָׁה, וְשֵׁם שְׁמִים מִתְקַדֵּשׁ, וְנִבְרַת הַקִּדְשׁ עוֹשֶׂה חֵיל". כאשר התורה נמצאת בבסיס כל הכוחות הרוחניים, אזי באמת כל חזיונות, רגשי הקודש, התפילה וכדומה מביאים ברכה מרובה. כאשר הכוחות שלנו יוצאים לפועל בצורה טבעית, הם מבטאים את מה שמונח בנו בטבע הראשוני. בלי לימוד התורה והדרכת התורה, מה שמונח בכוחות הרוחניים הוא לא מספיק טוב וטהור. אם ניתן

הלכות שלוש תעניות*

שטיפת הפה: אין לשטוף את הפה במים, אך במקום צער מותר לשטוף, רק שייזהר לכפוף ראשו שלא ייכנסו המים לתוך גרונו¹. ואם סובל מריח רע מהפה יכול לצחצח שיניים במשחה ללא טעם².

תרופות

מותר לקחת תרופות מרות³, וכן משקה שאין ראוי לשתיה ואין מברכים עליו⁴. ואם הציפוי של התרופה מתוק - יעטוף אותה בנייר דק⁵ (ויש שהתירו גם לבלעה כמות שהן)⁶.

אם קשה לבלוע את התרופות בלי מים יבלען עם מעט מים (פחות מ'מלוא לוגמיו')⁷.

אנטיביוטיקה: יש סוגים שצריך לאכול עם לקיחתם כדי למנוע נזק, ויש שאפשר 'לדלג' על כדור אחד, וינהג על פי הוראת רופא.

הפטורים מהצום

מעוברות ומניקות: לפי השולחן ערוך, מעוברות ומניקות פטורות מלהתענות⁸. לפי הרמ"א, אם מצטערות הרבה אין להחמיר. ולא דווקא שמצטערות בפועל, אלא גם אם משערות שיצטערו - מותרות לאכול מיד. ויש מקילים גם אם אין מצטערות, כיוון שבדורות שלנו ירדה חולשה לעולם⁹.

הפטורה מהתענית אינה צריכה להתענות 'תענית שעות', ותאכל מהבוקר¹⁰.

יולדת בתוך כ"ד חודש שפסקה להניק, אם היא חלושה לדעת הרבה פוסקים אינה צריכה להתענות¹¹.

חולים: אם מצטערים מאוד - פטורים מהצום. וכן אנשים תשושי כח או זקנים, שהתענית צער גדול להם - פטורים. ולא יחמירו על עצמם¹².

הנהגת יום התענית

א. ערכה של התענית אינו מניעת אכילה ושתייה, אלא העמדה הנפשית שהתענית גורמת. תענית ציבור צריכה להיות במעמד נפשי של צער על מה שאירע ביום זה ושל שאיפה לתיקון.

כך כתב הרמב"ם: "כל השרוי בתענית, בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו, בין שהיה מתענה עם הציבור על צרתם, לא ינהג עידונים בעצמו, ולא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא דואג ואונן"¹³.

ב. יתחזק בתיקון המידות ובין אדם לחבירו, ובייחוד הדגישו הפוסקים את חשיבות ההתרחקות ממידת הכעס, כלשון המשנה ברורה: "ישמור עצמו מן הכעס, ואם יש לו משא ומתן יעשה באמונה ובנחת ביותר שלא יבוא לכלל כעס"¹⁴.

ג. מנהג ישראל לתת צדקה במנחה של התענית, כמו שכתוב בגמרא¹⁵ ששָׁכַר התענית הוא הצדקה.

יש נוהגים לשער את הערך של מה שהיה אוכל ביום התענית ולתת כנגדו לצדקה. וכן נוהגים בחלק מהקהילות, שכל אדם נותן כופר נפש¹⁶.

התחלת התענית

בתענית המתחילה מהבוקר, אדם שהלך לישון שנת קבע לבילי התענית וקם לפני עלות השחר, אסור לאכול, כי כשהלך לישון נחשב כאילו קיבל עליו את התענית. אך אם התנה קודם השינה שאינו מקבל את התענית - מותר לאכול.

ולגבי שתייה: לספרדים אסור גם לשתות (אם לא התנה), וגם לאשכנזים ראוי להחמיר ולהתנות, אלא אם כן רגיל לשתות לאחר השינה¹⁷.

סיום התענית

סיום התענית הוא כ"ז דקות אחר השקיעה¹⁸.

* הערה: הרב לא עבר על הדברים ואין לסמוך למעשה על הכתוב כאן. על פי חוברת של הרב מרדכי הס בנושא הלכות בין המצרים.

(א) רמב"ם (הלכות תעניות פרק א, הלכה י"ד) ושולחן ערוך (סי' תקס"ח).

(ב) משנה ברורה (שם סי' ב), בשם הש"ל"ה והחסד לאברהם, ובכף החיים (תקמ"ט סי' א), ויסוד הדברים בדברי הנביא ישעיהו (פרק ב"ח).

(ג) ברכות ו'.

(ד) משנה ברורה (תקס"ז י"ב).

(ה) הכל בשולחן ערוך והרמ"א (סי' תקסד), ובמשנה ברורה (שם סי' ק"ו).

(ו) בלוח ארץ ישראל (בהלכות תשעה באב): אחר כ"ז דקות מהשקיעה, ובתורת המועדים כתב [אף כשאינו מצטער] - 13.5 דקות זמניות [ב"ז בתמוז היום ארוך, והוא כ-17-18 דקות. ובלוח ארץ ישראל לא חילק]. אמנם בחזון עובדיה (עמ' יב) כתב "עד 20 דקות אחר שקיעת החמה" [מלבד בעשרה בטבת שחל בערב שבת, שכתב (בעמ' טו) כרבע שעה אחר השקיעה].

(ז) שו"ע (סי' תקס"ז ג).

(ח) משנה ברורה (שם סי' ק"א).

(ט) מנחת יצחק (ח"ד סי' רל"ה).

(י) דעת תורה (סי' תקס"ז).

(יא) צ"ץ אליעזר (ח"י סי' כ"ה אות כ"ב), עיין שם שמדינא גם ביום כיפור מותר, אלא שאימת מלך עליו. ועיין עוד הלכות תשעה באב והלכות יום הכיפורים.

(יב) חזון עובדיה (עמ' ל"א).

(יג) תורת המועדים (עמ' ל').

(יד) עיין שבת הלוי (ח"י עמ' ס"ח-ס"ט), חזון עובדיה (עמ' ל), וכן הובא מהגר"מ פיינשטיין (במשנה ברורה מהד' דרשו) [ומהגר"ש אלישיב (אשרי האיש): אם קשה לו במים פגומים].

(טו) שולחן ערוך (סי' תקנ"ד ה) [שמא יש לומר דאמנם נקט לשון 'פטורות', אך ממילא נשמע שאין להן להתענות, ועיין רמ"א (סי' תקע"ה ה), שבתעניות גשמים אסור לכל מעוברת ומניקה להתענות, שהוא רע לוולד. אך בערוך השולחן (סי' תקנ"א א) כתב שבתעניות אלו, הקבועות לכל ישראל, רשאות להחמיר, אלא אם כן מצטערות הרבה.

(טז) הגר"ש"ז אורבך (הליכות שלמה ת"א).

(יז) חזון עובדיה עמוד ב"ט.

(יח) יולדת עד כ"ד חודש - מבוואר בגמרא ובפוסקים דקיימא לן ד"איבריה מתפרקין ואינה שבה לבויה עד כ"ד חודש". אומנם בהרבה עניינים השתנו הטבעים [עיין יבקש דעת ח"ב], ובעניין זה קחויגין שלעניין וסתות על כל פנים השתנה טבע האשה [ואף הפוסקים נקטו על פי רוב ההדורות נחלשים והולכים, יש לומר שבעניין זה כיון ששבו הווסתות מוכח ששב הגוף לאיתנו, אף שיש לחלק]. עיין דעת תורה (עמ' פג).

וכן פסק להקל באבן ישראל (ט, סי' ס"ב). אמנם בהערותיו על המשנה ברורה הסתפק וכתב: "ובנדה ודאי יש להקל" (ועיין עוד הערה 47). ובחזון עובדיה (עמ' סב): אם היא חלושה ויש לה צער - תתענה תענית שעות בלבד [ועיין לעיל הערה 40]. ויש מחמירים

[עיין תורת המועדים (עמ' מז), וכן דעת הגר"ש אלישיב - עיין הלכות חג בחג, וכן באור לציון הנ"ל. ושמעתי שהגר"ע יוסף אמר בשיעור שחזר בו ואינו מקל כל כך בזה]. ובאשרי האיש: "לא נהגו כדעת תורה, אך באשה חלושה יש למקילים אילנות

גדולים לסמוך עליהם". והיולדת בניתוח קיסרי יש לעיין [עיין יבקש דעת ח"ב].

(יט) הגר"ש פלאג' (רוח חיים סי' תק"ג), ערוך השולחן וכף החיים (שם), אגרות משה (הד"ס סי' ק"ד).

שעשועי הבל - כאבי הנשמה*

כוחות הטומאה המנסים להשכיח את המהות הפנימית • תרבות הסמרטפונים המסיחה את הדעת באופן תמידי מהמהות • היחס למכשירים אלו על פי דרכו של מרן הרב זצ"ל

ד. דור ש"לא ידע את יוסף"

זה המצב שאנו רואים כיום - דור שלם שחי בלי 'לדעת את שמו', בהכחשה מתמדת של גודלו האמיתי, כישרונותיו ומהות נשמתו. התרבות מטביעה את האדם במציאות חיצונית המודדת את ערך דברים רק לפי מה 'שהעדשה תופסת'.

כדי להסיח את הדעת מפנימיות החיים ולעכב את תשובת הדור, מפעילה הטומאה כוחות אדירים ומשתמשת בכל כלי הנשק העומדים לרשותה. דרכי הרשעה מתאפיינות בעוצמה חיצונית: אמצעי בידור ושעשועי הבל מלאים ברעש ובצבעים זוהרים, המסיטים את העין והאוזן ומסיחים את הדעת מפנימיות החיים. אומנם, אט"אט האדם מתרגל וכבר לא מתפעל כל כך מהחיצוניות הזו, ועל כן הרשעה מוכרחת להגביר את עוצמתה ולשכלל את אמצעיה. היא מתאמצת בכל כוחה לשכנע את האדם בדמיונות והזיות שוא איננו מוקף ברעש וצלצולים' בכל רגע, חייו אינם חיים.

כך נוצרה תרבות הסמרטפונים, המטביעה את האדם במציאות של הסחת דעת תמידית מהעצמיות ומיקוד המבט בחיצוניות החיים. יש זרם תרבותי המשרד לאדם ללא הרף כי הוא 'מוכרח את הסמרטפון', ולא ניתן להסתדר בחיים בלעדיו אפילו יום אחד. כך האדם הופך להיות 'מכור' למכשיר, עד שבלעדיו הוא מוצא את עצמו באפס מעש ובחוסר עניין!

ה. בור שואב ללא תחתית

יתירה מכך, מכשירים אלו מאפשרים נגישות וזמינות לתחתיות הטומאה, לדברים עקומים ונוראים. נשמות ישראליות קדושות וטהורות נמצאות בכל אותם המקומות הטמאים והנוראים, שמטרתם להגביר את בהמיות החיים, ולהעסיק את השכל והדמיון בשטויות והבלים. מכשירים מסוג זה הם סוג של 'סם' המעביר את האדם על דעתו ומאבד ממנו את עצמיותו. ריבוי הגסות מונע מהאדם להרגיש

את טבעו הנשמתי, והוא אף אינו מעלה על דעתו שקיימת מציאות רוחנית בקרבו. הוא מזדהה לגמרי עם מה שהוא מוצא בחיצוניות החיים, עד שנדמה לו כי עצמיותו היא מה שהוא מוצא שם בתוך 'הטומאה' הזאת. מציאות עגומה זו אינה נחלתם של צעירים בלבד. גם המבוגרים והמשכילים שבנו אינם קולטים את חומרת הדבר, ומחדירים את הטומאה הזאת לתוך חיינו בכל דרך אפשרית. כל 'אבא טוב' קונה לו וילדיו את המכשירים 'החכמים', 'מצייד היטב' את כל המשפחה - וכך כולם חשופים לכל התכנים הנוראים. גם בתוך המעגלים הקרובים לבית המדרש פשה הנגע, כמחלה מדבקת המתפשטת בכל מקום. בכל פינה ופינה ניתן לראות בנים ובנות המכלים את מיטב זמנם ומרצם בהתעסקות של הבל. ההשפעה השלילית על מצבם הרוחני של המחזיקים את המכשירים הללו ניכרת מאוד".

א. לכל יהודי יש אות בתורה

בדברי חז"ל מובא שיש לכל אדם מישראל אות בתורה הכתובה בעומק נשמתו. וכן הובא במפרשים ובפוסקים שיש לכל אדם מישראל פסוק מיוחד בתורה המתחיל באות הראשונה של שמו ומסתיים באות האחרונה¹; או פסוק ששמו מוזכר בו. שמו של האדם מורה על מהותו, ומבטא את המטרה האלוהית שעבורה בא לעולם.

חז"ל מלמדים שביום הדין בעולם האמת נשאל לשמו. מה משמעות שאלה זו? בעולם העליון המציאות תואמת בשלימות את האמת האלוהית. כאשר האדם מגיע לעולם העליון, נבחנת מיד מידת השייכות ויכולת העמידה שלו שם. חז"ל אומרים שבשעת הדין האדם נשאל מספר שאלות: "נשאת ונתת באמונה? קבעת עיתים לתורה? וכו'" - שאלות אלו הן הקריטריונים ליכולת העמידה באור האמת. גם השאלה לשמו של האדם מבררת אם חייו וכוחות נפשו תואמים לעצמיות האמיתית שלו, או שהם רחוקים ממנה.

ב. "וגם אני שכחתי את שמי"

לפי זה מבוארים דברי חז"ל שהרשע אינו זוכר את שמו ביום הדין. אדם שחייו הם זיוף והכחשת האמת הפנימית שלו - רחוק מאוד משמו.

כך מובא בספר קב הישר (פרק ב) בשם הזוהר: "...יתבי תמן ואדמוך, ושמעין קול אנחה מן חד גבר... אמר האי גברא יהודאי להווא חיבא: 'מאן אנת?', אמר ליה: 'יהודאי אני, והרבה חטאים ופשעים עשיתי, ושכחתי את שמי, וממונים דגיהנם אין רוצין לגלות לי את שמי, וגם אני שכחתי את שמי מתוך ייסורים קשים ורעים". שכחתי השם שסובלים ממנה הרשעים היא שיא אובדן העצמיות. לעומת זאת, הצדיק עמל כל חייו להופיע את שמו באופן שלם ואמיתי, בקביעת עיתים לתורה ובהליכה בדרכי ד'.

ג. נשמה קבורה בחומריות

לכן יש דבר אחד שממנו היצר הרע חושש במיוחד - שהאדם יגלה את שמו, את האות שלו בתורה. יצר הרע חושש שהאדם יחשוף את אור נשמתו, שהיא המקור האמיתי שלו. הטומאה יודעת כי מול התגלות הנשמה בטירתה היא אבודה, ועל זה היא נלחמת ללא הרף. כדי לטשטש ולהשכיח מהאדם את אורו הפנימי מעמיד היצר הרע חומות גבוהות של חומריות וטמטום. מציאותיות וירטואליות דמיוניות, שכל מטרטן לעכב את הופעת הקדושה בחיים. האדם שוקע במציאות של הבל, הממלאת את חייו בכל הטומאות שבעולם - ובלבד שהנשמה לא תתגלה".

כשהנשמה לא מאירה, בעודה קבורה עמוק בתוך החומריות, אין כלל אפשרות להבין דברי תורה. התורה והאדם 'לא משדרים על אותו תדר'. התורה עוסקת ברוחניות ואצילות - ואילו האדם שאיבד את עצמיותו שוקע בנשיותו הגופנית הגסות.

* ערוך על פי דברי מו"ר הרב צבי טאו, המובאים בחוברת בקשת האני העצמי, בהוצאת שירת ישראל.

ו. 'לצורך עבודה'

אין להכחיש כי לפעמים מכשירים אלו מועילים בתחומי החיים המעשיים ומקילים עליהם. אך יש לחשב "הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה". כל אדם מבין כי ההפסד המוסרי בעקבות השימוש במכשירים אלו לא שווה כלל שום 'רווח'.

יש אנשים הטוענים שהם 'מוכרחים' מכשירים חכמים לצורך עבודתם. לעיתים זו טענה אמיתית, ועל האדם לנהוג בחוכמה ובאחריות - אך לעיתים היא משמשת כתירוץ. כל אדם צריך לבחון את עצמו: אם הוא מלא בצער על כך שהוא נאלץ להשתמש במכשיר מסוג זה - צערו מעיד על אמיתות טענתו, ואז עליו להסיר מהמכשיר את כל מה שלא נצרך לו לעבודתו, אך אם הוא 'שמח' על אילוץ זה - עליו לבדוק את עצמו היטב...

ו. הבנת הבעיה - תמרור עצור

כדי להבין היטב את הנוקצו עלינו להבין היטב את שורשי הקלקול. אין זה דבר נעים, ומצד האמת אלו דברים שהיינו מעדיפים שלא לעסוק בהם. אך בשעת מלחמה כזו איננו יכולים להרשות לעצמנו לשתוק אל מול המצב הנורא של בני ובנות עמנו הנופלים בשבי הטומאה הזו, שהרי אם לא נזהה בבידור את האויב התרבותי העומד כנגדנו - כיצד נוכל להיזהר ולהזהיר מפניו? ללא הכרה של שורשי התרבות הקלוקלת העומדת לפנינו, לא נוכל לרומם את רוח עמנו. ההתבוננות בתופעה זו מורה כי הרוע והסכנה במכשירים אלו באים לידי ביטוי בשלוש נקודות מרכזיות:

א. רדידות אישיותית - מחקרים רבים מראים כיצד בני אדם בימינו נעשים יותר ויותר אדישים וחסרי רגישות. אנשים רבים מתלוננים

על חוסר חברותיות ואי-אכפתיות הנגרמים משימוש מופרז במכשירים אלו הגורמים לאדם להתכנס בתוך עצמו. המשפחתיות אף היא נפגעת מאוד ומאופיינת בניכור הדדי. גם בחינוך הילדים הדבר ניכר, כי הילד חש בודד ומרגיש שהוריו אוהבים את האייפון יותר ממנו. הוא איננו זוכה לתשומת הלב שהוא זקוק לה, ואף מקבל שדר ישיר או עקיף כי הוא 'מפריע'.

ב. היסח הדעת - האדם אינו מסוגל להתרכז במה שהוא עושה, מפני שהוא עסוק בסמארטפון ללא הרף. בכל רגע נתון הוא מוצף ב'מבול' של הודעות הדורש ממנו להגיב כל הזמן. חסרה לו ה'פניות הנפשית' והשלווה הנדרשים על מנת לנהל חיים רגועים, ניוונים ועמוקים. כאשר האדם שקוע בתוך תרבות ה'וויטסאפ' הוא נדרש לתת תשובות כל הזמן: 'לא אמרת בוקר טוב!', 'למה לא ענית?', 'למה לא הגבת?'. האדם מוצא את עצמו עסוק בעולם החיצוני ללא הרף. הוא מנותק מעצמו לחלוטין, בעוד דמיונו מביאו לחשוב כי הוא בפסגת החיים, בשיא ההתפתחות האנושית והחברתית.

ג. טומאת עריות - כבר לפני 20 שנה, כשהאינטרנט עוד לא היה כל כך מפותח, מחקרים הראו כי יש למעלה מ-280,000 אתרים מקולקלים. סקרים שנערכו בין הגולשים הורו כי רבים הצופים באתרים אלו מבלי זמנים ארוכים מול המחשב, זמינותם של תכנים לא ראויים ולא צנועים גדולה מאוד, הפיתויים רבים, וקומת האדם הולכת ונשפלת. נפשו מתאוה כל היום לתחתית הבור של היצר האנושי. מציאות מקולקלת זו משפיעה רבות גם על התא המשפחתי. חיי המשפחה הולכים ונהרסים, אחוזים גבוהים מתגרשים, ומשפחות מתפרקות.

ז. מה לעשות עם הסמרטפון?

אנשים שואלים: "אז מה אעשה עם הסמרטפון?"

התשובה האמיתית היא: קבור את המכשיר שלך, לפני שהוא קובר אותך! לפני שאתה נהיה קבור בחייך בתוך הבלי העולם, בתוך התאוות והבהמיות! לולא זאת, אתה עלול להתמכר לדבר בלי יכולת להיפטר ממנו.

חשוב שכל אדם יבין וירגיש היטב את הנוקצו ההרסניים הנגרמים מהתרבות המוחדרת על ידי המכשירים הללו. יש בקרבנו טענות שדברים כגון אלו נשמעים קיצוניים ופנאטיים, 'בטח יש שביל זהב לקחת את הטוב ולהישמר מהרע', 'כך דרכו של הרב קוק, לראות את הטוב בכל'. טענות אלו נובעות מ'תמימות' עקשנית, החפצה להתעלם מהאמת כדי להתיר את כל תאוותיה. הרב קוק לא התיר את האסור ולא תמך במה שאחריתו טומאה וריקנות! הרב קוק תמך במה שתוכו אמת וקודש, וידע בעמקנותו להבדיל בין התוך ובין צדדי הטומאה שדבקו בו מבחוץ. דבר זה איננו נוגע לסוגייתנו כלל! מי שמדבר

כך כנראה לא ירד לעומק הבעיה, או שאיננו רוצה לרדת כי הוא יודע מה ימצא שם...

הגישה המצויה בתרבות הזמנית כלפי מכשירים אלו היא הערצה. אדם מרגיש ש'כל העולם מונח בכיס שלו', ומרחם על המסכנים שלא זכו שיהיה בכיסם המכשיר. אומנם לאמיתו של דבר, אדם זה שרוי כל כך עמוק בבוקר, עד שאין לו מספיק דעת להבין שהוא בעיה החמורה ביותר של שכחת האינטימי שלו.

ח. הקדושה תנצח!

שליחותו המיוחדת של מרן הרב זצ"ל היא לטהר את העולם מכל הגסות והטומאה ולהרים את קרן הקדושה. עלינו להמשיך ולפעול בדרך זו, מתוך אמונה בפנימיות הטהורה של הדור. יש כוחות המנסים לעכב ולמנוע את שיבת עמנו לעצמיותו הטהורה. מתחוללת מלחמת תרבות קשה, והקדושה תנצח!

שלו, את האותיות של שמו שבתורה. דמיון הבשר הולך ומרעיש, חובט בו בכל שוטי ברזל, והוא קבור באדמת עפר קברו החומרי, וקברו בכבלי זהומא, ענן השכחה החשוך סובב את כל מלא קומתו, ואת שמו לא ידע' (אורות הקודש ג, עמ' קל"ז).

(ד) וכמו שסיפר תלמיד חכם אחד, שבחור בישיבה שבה הוא מלמד הגיע לישיבה רק שבוע אחרי תחילת הזמן. כששאל אותו ראש הישיבה למה לא הגיע בתחילת הזמן ענה שבתחילת בין הזמנים הוא קנה תבילה של איזה משחק במכשיר, ורצה לסיים את כל התבילה, ולכן אחר בשבוע...

(ה) כמובן, רק אדם שאיננו מחזיק את המכשיר יכול לשים לב שמדובר בשינוי ניכר.

(א) עיין הגה"ה על רש"י מיכה ו, ט: 'ותושיה יראה שמך' - 'מכאן שכל מי שאומר בכל יום מקרא המתחיל ומסיים כמו שמתחיל ומסיים שמו, התורה מצילו מגיהנם'. וכן מובא באליה רבה א"ח קכב, ג.

(ב) תרגום: ישבו שם וישנו, ושמעו קול אנוה מאדם אחד... אמר איש יהודי לאותו חוטא: 'מי אתה?' אמר לו: 'יהודי אני, והרבה חטאים ופשעים עשיתי, ושכחתי את שמי...'.

(ג) "על ידי מעשים רעים ונטיות עכורות מתחשכת אורה של הנשמה... והאדם סופג... את רוחניותו... מרשמי חוץ, של עולמים, ספרים, נפשות ומעשים... אז התוכן הפראי של הגוף מתגבר... והאדם הולך בלא כל... איבד את... הצינור המשפיע... ממקור החיים... את הפסוק

החיפוש אחר הסיפור

בן יעקב סבו

הכרת הפרוגרס מכלי ראשון: מה מניע בוגרי צבא לספר לעצמם סיפור אחר על מלחמות ישראל?

שלאדם יש סיפור. כבר אלפי שנים מספרים הורים לילדיהם - לא רק כדיבורים אלא גם בהוויית חייהם - שהם אנושיים. שהם מכובדים. שיש אהבה. שיש קודש. האדם הוא סיפור חייו.

מחפשים סיפור אחר

לפעמים, כמו במלחמה, הסיפור עלול להתפרק - ואיתו האדם. ואכן, ראיתי חברים שפיתחו טראומות עומק בעקבות המלחמה. כלקח מכך, כיום צה"ל מאמן את החיילים במודל יהל"ם, שכל תכליתו היא להשיב את האדם לסיפור הגדול בחמישה שלבים (קשר-נאמנות-אמת-אחריות-מעשים).

לעומתם ראיתי לצערי חברים אחרים שמחפשים סיפור אחר, 'סיפור-על' חדש שיכלול גם את התופעות החדשות שהם פגשו. בעקבות כך הם

המציאו תפיסת עולם שלמה: 'כל המלחמה נובעת מתככים מושחתים תאבי בצע של הון-שלטון, ואני והחמאסניק יחד קורבנות של מלחמה שבכלל לא רצינו בה. לכן נארגן ערבי זיכרון פלסטיני-ישראלי וכו'. העניין הוא שהסיפור חייב להיות עקבי למציאות החיים של האדם (כחרי א, ב-ג). לשיטה הפילוסופית, אין הריגה, אבל אנושית, גם הפילוסוף יהרוג בשביל מה חשוב). אם אדם מדבר על כך ש'הכיבוש משחית', אבל לא יעלה בדעתו להחזיר את קיבוץ מגידו או את שייח' מונים (צפון תל אביב) למשל, משהו לא מסתדר כאן.

אני זכיתי שלי סיפור העל היה ברור. בתקופה היא כבר הייתי בתהליכי חזרה בתשובה. הבנתי שאנחנו לא נלחמים בשם עוד איזו מדינה בת שבעים שמחפשת מקלט בטוח. סיפור שכזה מעולם לא היה סיפור באמת מספק לעם א-לוקי. ברור שאנו

נלחמים באויב, שמחרף מערכות אלקים חיים. ניצחוננו בין היתר הוא גם גאולת כל המציאות.

זה היה החודש הכי גדול ושמח בחיי עד אז.

הנחלת הסיפור לדורות

חשיבות הנחלת הסיפור לדורות, היא לאין שיעור. סיפור מעוות אי אפשר להפריך ולהוכיח שהוא לא נכון. אפשר רק להראות שהוא לא עקבי, בעל יותר מדי סתירות פנימיות, ובעיקר הפוך מהצורה שבה חי האדם באמת, ולאן רצונו באמת כְּמִה. בדור הפוסט-מודרני יש מאבק גדול על הסיפור, 'הנרטיב'. ככל שהעמקתי חקור במאבק התרבותי, גיליתי מחדש איך ריה"ל כבר ענה על הכל.

בחלק הבא של המאמר, נתבונן עוד מה יש לעצם השפה ללמד אותנו על הסיפור.

מבצע צוק איתן

זכיתי ללחום כקצין צעיר במבצע 'צוק איתן'. כידוע, כל לוחם בצבא עובר אימונים רבים שנועדו להקנות לו הרגלי לחימה כטבע שני. וכמו שאומרים בצבא: "קשה באימונים - קל בקרב". ואכן, שיטה זו מוכחת כיעילה בשדה הקרב.

יחד עם ההרגל המקצועי, חשתי לכל אורך הלחימה תחושה שונה מאד ממה שהייתי רגיל אליה בימים כתיקונם. חשתי כחיית טרף - רודף אויבי להשיגם ובמקביל אחראי לשמור על חיי פקודיי. חוויית מסע עמוק, שכל כולו מצוי מחוץ לחוקי המציאות המוכרת. תרתי אחר בן-אנוש - על מנת לירות בו כדור בין העיניים.

ההבדל והייחוד בין מדרגת האדם לשאר המדרגות, נובע משמו של האדם. האדם מְכַנָּה 'הַמְדַבֵּר'. בני אדם יודעים לדבר. לעומת זאת בעולם החי שוררים יחסי טורף-נטרף. זאת הסיבה כנראה שאילמות' היא אותיות 'אלימות'.

בין הלוחם לבין החמאסניק שבסמטאות בית חאנון - אין שום חוקים. אפשר להתפרק מדבר כזה. איך אפשר לשאת את היציאה היסודית הזאת מהחוקים המוכרים? איך אני מתפקד כנמר טורף במשך חודש שלם ואז חוזר לענוב עניבה מכובדת כבן תרבות?

פירוש למציאות

לא תמיד אנחנו מבינים כמה כל פירוש שלנו למציאות תלוי באופן האמונה שלנו בו. כמה גדול עומק האמון שלנו באנושיות שבנו. כמה יסודי עומק האמון שלנו בשפה המשותפת. כמה מחייה עומק האמון שלנו באהבה.

'אהבה' איננה חפץ דומם. אם יעלה על הדעת שיום אחד כולנו נפסיק להאמין באהבה - היא לא תתקיים יותר. לא רק שלא נדע - היא פשוט לא תתקיים. המפגש עם ישות האהבה בחיינו תלויה באמונתנו בה כאמונת חיים. אם אני מאמין שהמציאות היסודית היא של טורף-נטרף, והאהבה היא רק הטיח שמכסה מעל - האהבה פשוט לא קיימת.

הספר הכי מזעזע, שאני לא ממליץ לכם לקרוא, הוא 'מחנה 14'. ספר על האסיר היחיד שנולד בתוך 'מחנה שליטה' צפון קוריאני - והצליח לברוח. הוא נולד להיות חיית עבודה, לא ידע שהוא במדינה בשם צפון קוריאנה, שכדור הארץ עגול, ואפילו לא הכיר את המילה 'אהבה'. על אימו ואחיו הוא הלשין ולא העלה על דעתו שיש בכך פגם, עד שניסו להסביר לו זאת כשהגיע למערב.

האדם הוא חיה, אלא אם הוא מאמין שהוא אדם. הוא טורף, אלא אם הוא מאמין שהוא אוהב. ואיך יאמין? כי סיפורו לו. ההבדל בין אדם לחיה הוא

הודפס בחסות: נקי מ.ש. ניהול החזקת מוסדות ושרותי ניקיון מקצועיים

לפרטים: מתן 050-3346263

• צורה ליוצרה •

אבישי ציידה

רכבת הארבעה

על תודעה פילוסופית ונבואית

הרצון פלט גיחוך קולני, וניסה להזכיר את שכחתו של הדמיון לעצור בתחנה האחרונה. "מה אתה חולם?" צעק לו אז השכל, וניסה להחזיר אותו למציאות, אבל זה כבר היה מאוחר מדי. הם פספסו את התחנה, והנוסעים צעדו ברגל כשלוש דקות כדי להגיע לרכבת.

ד.

הרחק משם, בארץ לעולמי עולמים, ישבו בקטר ארבעה נהגים: רצון ודמיון בשורה הראשונה, שכל ורגש בשורה השנייה.

ההגה היה אצל הרצון, שזימזם לו מנגינה. החלון היה פתוח ושיערו של הרצון התבדר ברוח. פתאום פלט הרגש: "זהירות!". הסב הדמיון מבט תלוש לעומתו: "אחי! מה אתה דואג, זו רק חתיכת קרטון"

- "קרטון?"

- "נו, אחי"

- "כן, א... אני רואה" השיב הרגש.

הרצון חיך לעומתו ולחץ על דוושת הגז. ולפתע - חבטה. השכל המנומנם התעורר.

- "נשמע כאילו דרסת חתולה" העיר השכל.

- "זוהי רק חתיכת קרטון" השיב הרגש.

חזר השכל לשנתו.

ה.

הרחק משם, אבל קרוב יותר מהאחרים, בארץ לעולם ולעולמי עולמים, ישבו בקטר ארבעה נוסעים: רצון ודמיון בשורה הראשונה, שכל ורגש בשורה האחרונה. רכבת זו היתה מיוחדת מאחרות - "רכבת הארבעה" שמה.

מה היה שם באותו קרון נהג? איננו יודעים. אבל דמיון אחר סיפר, שראה אותה מדלגת מעל גשר, כששכל אחד קרא "6.4 מטר!". אומרים עליה שהיא נוסעת מסוף העולם ועד סופו, בפחות משינת הסוס. הקטר שלה צבוע לבן וקרונותיה בגווני שונים. "חוויה מנשאת" ציטטו פעם נוסע, "אבל לקרון הנהג, אף אחד לא מעיז להיכנס".

מספרים שפעם חלפה הרכבת על פניה של רכבת אחרת. הנוסעים הספיקו לראות את פניו של השכל קורנות משמחה, כשהצביע לו הדמיון קדימה אל נקודה ברקיע. יש אומרים שהראה לו את כוכב הצפון, או את הירח בליקווה, אבל רגש אחד טען שהשכל שמח רק כשמגלים לו דבר חדש. מספרים גם שאת רכבת הארבעה היו מתדלקים במי פירות, ולא היתה לה תחנה.

היו פעמים שסתם כך, ללא כל סיבה, הייתה רכבת הארבעה יורדת מן הפסים, ואז היה נשמע קול מיוחד וריח בשמים התפשט באוויר. אומרים שמי שהיה מביט בה באותה שעה, היה נעשה לו לב אחר, ומי שהיה מריח את הבושם ראשו היה מזדקף, וגוו לא נעשה כפוף לעולם.

בתוך כל עלילותיה של רכבת הארבעה, היו כמובן כאלו שטענו שזו סתם אגדה.

- "לא היה כלום כי אין כלום" אמר פעם שכל עם שפם.

- "תנסה אתה לדמיין רכבת קופצת כמו ארנבת" אמר אמר פעם שכל לדמיון.

- "לא אמרתי שהיו הייתה" התערב הרצון, "אמרתי שהיו תהיה".

למרות המחלוקת, כולם הודו שנעלמו עקבותיה כבר מספר דורות, ואיש לא יראנה. גם הדימויות כבר פסקו לדמיין, והרצונות לקוות. אבל בלב רבים עיד מקוננת התקוה: 'מישהו ראה את רכבת הארבעה?'

א.

הסיפור שלנו מספר על רכבת. בקטר שלה ישבו ארבעה נהגים בשתי שורות: הדמיון והרצון - בשורה הראשונה. השכל והרגש - בשורה האחרונה. הרכבת לא היתה מיוחדת. רבות היו כמוה. כל אחת - פניה למקום אחר.

בקטר אחד, של רכבת אחת, נהג דמיון אחד. תופף הדמיון באצבעותיו על קצות ידיה מושבו, ראשו מוטה שמאלה לחלון שלצידו, ושיר מונוטוני מפזם לעצמו.

גם הרצון הביט מהחלון שלשמאלו יחד עם הרגש שישב מאחוריו. כמעט כולם הסתכלו לחלון הצדדי, כולל הדמיון שאחז בהגה. רק השכל הביט קדימה, כשזרעו היתה שלובה ברגש, באהבה. כל פעם שחלפו מתחת לגשר, השכל היה מקריא את המספר של הגובה המקסימלי: "5.5 מטר!" הצביע 'וואו, ובצד הזה של הגשר זה מגיע 6.4!'

הנסיעה התארכה, ופתאום נשמע רעש חזק, והרכבת האטה.

- "אוי! מה זה?" שאל הרגש.

- "בטח נמסו לה הגלגלים" השיב הדמיון, כשניסה ללחוץ ללא הועיל על דוושת הגז.

- "אני חושב" השיב השכל "שגלגלים מברזל לא נמסים ככזו קלות..."

- "נדמה לי שראיתי משהו מושך אותנו אחורה" אמר הדמיון.

- "מה זה, עוצרים?!" שאל הרגש.

- "יש! נקנה בקבוק קולה!" קרא הרצון.

נעצרה הרכבת.

ב.

בנתיב הנגדי חלפה מולם רכבת שבה ישבו בקטר ארבעה נהגים: רצון ודמיון בשורה הראשונה, רגש ושכל בשורה האחרונה.

- "אתה בטוח שזה הכיוון?" שאל הרצון את השכל בפעם השלישית, והצביע על נקודה רחוקה בחלון הקדמי.

- "כן, זה מה שאני חושב" השיב השכל.

- "אתה רוצה שאחזיר לך את ההגה?" שאל השכל בקפדנות "נכון שלא? אז תן לנהוג!"

- "אני לפחות לא... לא משנה..." גמגם הדמיון.

הדמיון, שהרגיש עצמו אשם במריבה שפרצה קודם לכן, התכווץ בכיסאו. שעתיים לפני כן, כשעוד ההגה היה בידי של הרצון, צעק הדמיון בפיתאומיות:

"שריפה!"

הרגש, הרגיש מכולם נזרק על הריצפה, גונן על ראשו ופלט הברות: "או... זה חם! חם!". הרצון באותם רגעים החליף נתיב, וחטף מהשכל נאום שלם שבסופו הושיט לו את ההגה בתבוסה. ועכשיו מלמל הדמיון באשמה לעצמו: "אבל זה ממש היה שם, אני דמיינתי את הלהבות, זה לא היה דמיון רגיל!"

ג.

ברכבת אחרת ישבו בקטר ארבעה נהגים: רצון ודמיון בשורה הראשונה, ושכל ורגש בשורה האחרונה. השכל הוציא מקופסא מנות של הערינג עם קרקרים. - "אני לא אוהב את זה" אמר לו הרגש.

- "תאכל בלי לאהוב" השיב לו השכל.

הדמיון, שאחז בהגה, הסתובב לשאול את השכל: "אז מה עכשיו?"

- "נוסעים" השיב השכל, "עוד שנים עשרה דקות, ועשרים ושלוש שניות אתה מתחיל להאט, והפעם אל תסתכל על שום דבר אחר!"

הידי שעה

הרב אורי כהן

דע על מה אתה עומד!

מי עיצב את תפיסת עולמנו? מי הכין לנו את המשקפיים? מהו הקריטריון הסמוי (אפילו מאינתו!) שלאורו אנו בוחנים את המציאות? זו שאלה קשה ומסובכת. אין כאן שם של אדם כזה או אחר. מדובר במהפכה עולמית חסרת תקדים, חמקמקה ומסתורית, שאין בית שעליו היא פסחה. הכוונה למהפכת המסכים. שינויים בסביבת התקשורת האנושיים הם לא שינויים מקומיים שאפשר לשים עליהם את האצבע. הם מתרחשים בלא-מודע, באקלים הסובב אותנו. פתאום משום מקום, אנו מגלים שתמונת המועמד חשובה יותר מזהותו, פרסומות כבר לא משכנעות אלא מפתות, ובאופן כללי אנחנו פחות קוראים ויותר צופים, פחות חושבים ויותר נסחטים אמוציונאלית. זה עידן המסכים שהעביר את האנושות מן השכל אל החוש. במאמרים הבאים ננסה בעז"ה לשגר את 'גשושית הדעת' אל מחוץ לתפיסת העולם שלנו, ולצלם משם כמה 'תמונות סלפי' על איך שנראים החיים שלנו כאן. מבט כזה, בהחלט עשוי להתיך כמה סורגים שכולאים את כנפי רוחנו הרחבות, למתוח אותם לרווחה, ולהתרומם על ידן משטחיות הארץ אל אינסוף הכדור, לנסוק מעל העצים ולראות יער, להיחלץ מסבך הפרטים אל הכלל העליון.

הכותב הוא מחבר הספרים: "כלים ביד כלינו" ו"הדור הבא - בין אדם למכשירו"

בראשית ההיסטוריה הייתה האנושות משוכנעת שעולמנו שטוח. כך הדעת נותנת, וכך גם קולטות עינינו. המחשבה כי אנו חיים על כדור, ובשניות אלו ממש אנו עומדים הפוכים לגמרי, כשמתחתנו חלל אינסופי, נראית עד היום כבדיחה לא מוצלחת. אך, עובדה זו, שאנחנו חיים בעולם כדורי, הוכחה מעל לכל ספק, כאשר הצליחה האנושות לשגר לוויינים לחלל, וכך הצלחנו לראות מרחוק את הכדור שעליו אנו חיים. מעניינת מאוד העובדה שדווקא להיות כפות רגלינו עומדות על הכדור, הכי קרוב אליו, הולכנו שולל באחיות העיניים של האופק השטוח, ורק כאשר התרחקנו מהכדור, הצלחנו לראות אותו אל-נכון. החללית הישראלית בראשית (ז"ל), הצליחה לצלם 'סלפי' עם דגל ישראל, כשברקע נפתח הכדור שלנו כולו בעדשת מצלמתה. רק במרחק של 37,600 ק"מ מכדור הארץ זה קרה! ראו נא כמה צריך להרחיק כדי לראות נכון את מה שאנו עומדים עליו!...

מובא בשם האר"י הקדוש לבאר את הפסוק "וַתִּתְצַב אֶחָתוּ מִרְחֹק לְדַעַה מַה יַעֲשֶׂה לוֹ", כך: 'אחות' זוהי החוכמה, שנאמר "אָמַר לְחַכְמָה אֶחָתִי אֵת". החוכמה מתייצבת מרחוק: "אֲשָׂא דַעַי לְמִרְחֹק", ורק שם - "מִרְחֹק - ה' נִרְאָה לִי". ההבטה למרחוק היא היחלצות מן הכלא הצר של הקרוב וההווה, והיא מנשאת אותנו אל הנצח, אל הכלליות, אל המבט האלוקי על המציאות המוגבלת שלנו. על דרך הדרש ניתן לומר, כי המבט האנושי רואה 'עולם שטוח', דהיינו קטע ישר שיש לו תחילה וסוף. אך כשמתרחקים ומעמיקים להתבונן, רואים כי מה שחשבנו סופי וקטוע, הרי הוא איך-סופי, ככדור. אדם גשמי הצמוד לארץ יראה עולם סופי. אך איש נשמה המהלך על כנפי רוח, יראה עולם נצחי-אינסופי. אם כן, הכל תלוי בנקודת ההסתכלות של הרואה, מאיזה גובה הוא מביט לארץ. וכשם שצריך להשקיע כוחות אדירים כדי לחלץ את הלוויין מכח המשיכה שמפעיל עליו כדור הארץ, אף עלינו, המבקשים להתבונן מרחוק, מוטל להיחלץ מכוח הכבידה של חומריות גופנו הגס, ולהמריא, ולו אך לרגע, למבט עליון, מקיף וכללי.

הרמב"ם, 'מבחר המין האנושי', (ככתוב על מצבתו) כינה תופעה זו בלשונו הזהב: "הַנְּעִלָם מִמֶּנּוּ מַעֲצָם גְּלוּיָו" (מר"ג ח"א פנ"ט). רצונו לומר, שדווקא הדברים הגלויים ביותר הינם נעלמים מעינינו - דווקא מחמת גילויים לכל. נדרשת חוכמה רבה להכיר דווקא את המצע, את ה'תרביט' (תרבות) שעליה אנו חיים וממנה אנו יוצאים לכל פעולותינו. צריך לדעת להקשיב פחות לדברים עצמם, ויותר למקור שממנו נאמרים. על כל אות בסת"ם להיות 'מוקפת גוויל', ודין זה לעיכובא. עולם הדומיה, הגוויל, מקיף את הנכתב, ויתר עליו. רק בהקשבה עמוקה ל'רקע' שעליו נכתבות המילים, ניתן להבין נכונה את המילים עצמם.

אם נשאל אדם ממושקף 'מה ראית היום?', סביר שהוא יציין דברים רבים, למעט דבר אחד: את המשקפיים... הוא לא ראה אותם, מפני שהוא ראה דרכם. הנה כי כן, המשקפיים דווקא מחמת שהן מורכבות על עינינו, איננו רואים אותן. אנו חיים בעולם מלא הנחות מוצא ומוסכמות יסוד. לא קל לנו לבחון אותן. הן הקרקע שעליה אנו עומדים, ואותה אנו מעדיפים יציבה ושקטה. הן האקסיומה, ה'מושכל ראשון', שעליו אנו בונים את כל תפיסת עולמנו. ערעור יסודות אלו לא מתאים 'לבעלי לב חלש'. נדרשת גבורה לנסות להתאים 'משקפיים חדשות' שנביט בהן על עולמנו. זה לא קל, אך זה חיוני. שהרי לא ייתכן לבחון דבר מה כל זמן שאנו משועבדים אל התפיסות הלופתות אותנו בקיבעונו.

לקראת פתיחת שנה"ל תשפ"ג יתקיים בישיבת הר המור

יום עיון בנושא חינוך

יום ראשון, יב מנחם-אב תשפ"ג / ישיבת הר המור, חומת שמואל, ירושלים

9:30-10:15	הרב מיכה הלוי עשה לך רבות ראשית	הרב יהושע שפירא על פי דרכו - זה חינוך?
10:30-11:15	הרב אלי בזק מנוחה ותנועה בחינוך	הרב מאיר נאמן תוכחה מגולה אחבה מסותרת
11:25-12:25	הרב יעקב יהודה לבנון	הרב יגאל לוינשטיין ההשלכות החינוכיות של הפוסט מודרנה
12:35-13:20	הראשון לציון ורב העיר ירושלים הרב שלמה משה עמאר	
13:20	תפילת מנחה והפסקה	
14:30-15:15	הרב חנן אידלשטיין דובר אמת בלבבו	הרב דרור אריה חינוך לגבורה מתוך חופש
15:30-16:20	הרב אריאל אדרי חינוך לאמונה	הרב אליעזר קשתאל דרכי התמודדות עם יצר הקנאה
16:30-17:20	הרב דוד גיאמי הזכות והחובה לחנך	הרב צבי לבנברג מקל נעם ומקל חובלים
17:30-18:30	הרב עודד ולנסקי	
18:45-19:40	מ"ר רה"י הרב עמיאל שטרנברג קרוב אלך הדבר מאד	
	תפילת ערבית וסיום	

יום העיון מיועד לגברים בלבד, פינת קפה וכיבוד קל לאורך כל היום

הרשמה מראש חובה!

להרשמה (ללא עלות) כנסו לאתר ישיבת הר המור

או שלחו SMS ל-054-656-1234